

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ภาคตะวันออกของประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตผลไม้ที่สำคัญ อาทิเช่น ทุเรียน มังคุด เงาะ ลางสาด ฯลฯ เมื่อถึงฤดูกาลที่ผลไม้เหล่านี้ออกสู่ตลาดมักจะเป็นช่วงเวลาเดียวกัน ทำให้เกิดปัญหาผลไม้ล้นตลาด ราคาของผลผลิตตกต่ำ ซึ่งผลผลิตทุเรียน มังคุด และ ลองกองของจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราดรวมกันในปี 2556 ประมาณ 7.6 แสนตัน เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมากว่าร้อยละ 7.71 (สมาคมผู้ค้าและส่งออกผลไม้ไทย, 2556) แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวสามารถทำได้หลายวิธี แต่ควรเลือกใช้วิธีที่มีผลในการควบคุมราคาอย่างยั่งยืน ไม่ใช่การแก้ปัญหาเฉพาะช่วงที่ราคาผลผลิตตกต่ำเท่านั้น การลดปริมาณพื้นที่ปลูกไม้ผลให้น้อยลง พร้อมกับส่งเสริมให้มีการสร้างผลผลิตชนิดใหม่ๆ ให้ออกสู่ตลาด น่าจะเป็นการแก้ปัญหาที่น่าสนใจอีกแนวทางหนึ่ง

เห็ดหัวลิง (*Hericium erinaceus*) หรือเห็ดภูมามาลาเป็นเห็ดที่มีคุณค่าทางอาหารและสรรพคุณทางยา จากข้อมูลการวิจัยทางโภชนาการพบว่า ในเห็ดหัวลิงแห้ง 100 กรัม จะมีโปรตีน 26.3 กรัม (มากกว่าเห็ดหอม 1 เท่า) มีกรดอะมิโนทั้งหมด 16 ชนิด ซึ่งเป็นกรดอะมิโนที่จำเป็นสำหรับร่างกายอยู่ถึง 7 ชนิด เนื่องจากเห็ดหัวลิงมีโปรตีนสูงและมีวิตามินหลายชนิดจึงได้ชื่อว่า “เป็นเนื้อสัตว์จากพืช” (สุตสายชล, 2556) ในด้านสรรพคุณทางยานั้นแพทย์จีนแผนโบราณเห็นว่าเห็ดหัวลิงมีรสชาติหวาน มีฤทธิ์อ่อน ใช้บำรุงม้ามและกระเพาะอาหาร เพิ่มกำลังวังชา และต่อต้านมะเร็ง ช่วยในการรักษามะเร็งในระบบทางเดินอาหาร ช่วยลดอาการข้างเคียงจากการให้เคมีบำบัดและรังสีบำบัดได้ เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันได้มีการวิจัยผลิตภัณฑ์ชนิดต่างๆ ที่มาจากเห็ดหัวลิง ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบเม็ดและสารสกัดในรูปผง

ในจังหวัดจันทบุรีได้มีฟาร์มเห็ดบางแห่งทดลองนำเห็ดหัวลิงมาเพาะ เนื่องจากเป็นเห็ดที่มีราคาสูง ผลปรากฏว่าเห็ดหัวลิงสามารถเจริญเติบโตและให้ผลผลิตได้ แต่ผลผลิตที่ได้จะมีปริมาณน้อย และดอกเห็ดมีขนาดเล็ก เกษตรกรจึงได้ล้มเลิกความคิดที่จะเพาะเห็ดหัวลิงต่อไป ในปัจจุบันได้มีผู้นำสายพันธุ์เห็ดหัวลิงจากต่างประเทศเข้ามาเพาะเลี้ยงจนกระทั่งให้ผลผลิตหลายสายพันธุ์ด้วยกัน แต่ยังไม่เคยมีงานวิจัยที่ศึกษาหาสายพันธุ์ที่เหมาะสมที่จะเจริญเติบโตได้ในภาคตะวันออก นอกจากนี้เนื่องจากภาคตะวันออกเป็นแหล่งปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ทำให้มีวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมากมายหลายชนิดด้วยกัน หากสามารถนำวัสดุเกษตรที่เหลือใช้เหล่านี้มาเพาะเห็ดหัวลิงได้ ก็จะเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัสดุเหลือใช้เหล่านั้น ดังนั้นหากมีการวิจัยและพัฒนาคัดเลือกสายพันธุ์เห็ดหัวลิงที่มีการเจริญเติบโตและสามารถให้ผลผลิตสูงในภาคตะวันออก อีกทั้งสามารถนำวัสดุเกษตรที่เหลือใช้มาเพาะเห็ดหัวลิงได้เป็นผลสำเร็จ ก็จะสามารถสร้างอาชีพใหม่และเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรที่เคยปลูกผลไม้ล้นพื้นที่ปลูกลง และหันมาเพาะเห็ดหัวลิงเป็นอาชีพใหม่หรืออาชีพเสริมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อคัดเลือกสายพันธุ์เห็ดหัวลิงที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตสูงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย
2. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะทางสัณฐานวิทยา อัตราการเจริญเติบโต และการให้ผลผลิตของเห็ดหัวลิงสายพันธุ์ต่างๆ เมื่อเจริญเติบโตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาสูตรอาหารที่เหมาะสมในการเพาะเห็ดหัวลิง
4. เพื่อส่งเสริมการนำเห็ดหัวลิงมาเป็นยาสมุนไพรหรือสารบำรุงสุขภาพ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการพึ่งพาตนเองมากยิ่งขึ้น

ประโยชน์ของการวิจัย

1. เกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถเพาะเห็ดหัวลิงเป็นอาชีพใหม่หรืออาชีพเสริมเพื่อช่วยลดพื้นที่ปลูกไม้ผล ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหาไม้ผลราคาตกต่ำได้
2. ส่งเสริมให้มีการใช้เห็ดสมุนไพรจากธรรมชาติในการรักษาโรคและเป็นยาบำรุงสุขภาพทำให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้

ขอบเขตของการวิจัย

คัดเลือกสายพันธุ์เห็ดหัวลิงที่ได้มาจากการรวบรวมสายพันธุ์จากสถานที่ต่างๆ ภายในประเทศไทย ซึ่งมีคุณสมบัติที่สามารถเจริญเติบโตและให้ผลผลิตสูงได้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และศึกษาสูตรอาหารเพาะเห็ดหัวลิงที่เหมาะสมซึ่งได้มาจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรต่างๆ